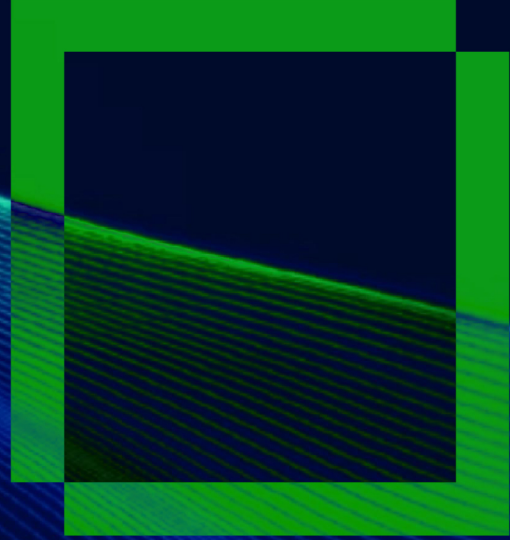

BAĞIMSIZ DENETİMİN ÖNEMİ

ANKARA, 2023

içindekiler

Giriş.....	1
İyi İşleyen Sermaye Piyasaları ve Ticari Hayatın Ekonomi Açısından Önemi	2
Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloların Sermaye Piyasaları ve Ticari Hayat Açısından Önemi.....	4
Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloların Şirketler ve Toplum Açısından Önemi..	7
Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloların Kamu Kurum ve Kuruluşları Açısından Önemi.....	8
Sonuç.....	9

Giriş

Ekonomik ve toplumsal refahı yönlendirmek ve sürdürmek için önemli bir araç olan sermaye piyasaları, yatırımcılar ile şirketleri bir araya getirerek, birçok alanda inovasyonu ve bilimsel gelişmeyi desteklemek ve ekonomik büyümeyi sağlamak amacıyla şirketlere sermaye sağlar.

Yatırımcıların, yatırımlarını değerlendirdikleri şirketlerin yönetimine kıyasla şirket hakkında daha az bilgiye sahip olmaları nedeniyle bir bilgi asimetrisi oluşmaktadır. Bu nedenle, yatırım kararı alırken temel olarak yönetimden edindiği bilgileri kullanan yatırımcıların, şirket yönetimi tarafından sağlanan bilgiler hakkında güvence edinmesini sağlayan bağımsız bir üçüncü tarafa ihtiyaç duyulmuştur.

Bağımsız denetim; finansal tablo ve diğer finansal bilgilerin, finansal raporlama standartlarına uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, denetim standartlarında öngörülen gerekli bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasıdır. Dolayısıyla, bağımsız denetim faaliyetleri, söz konusu bilgi asimetrisine rağmen sermaye piyasalarının ve ticari hayatın etkin ve güvenilir şekilde işlemlerini sağlayan önemli faktörlerdendir.

Bağımsız denetim faaliyetleri kapsamında;

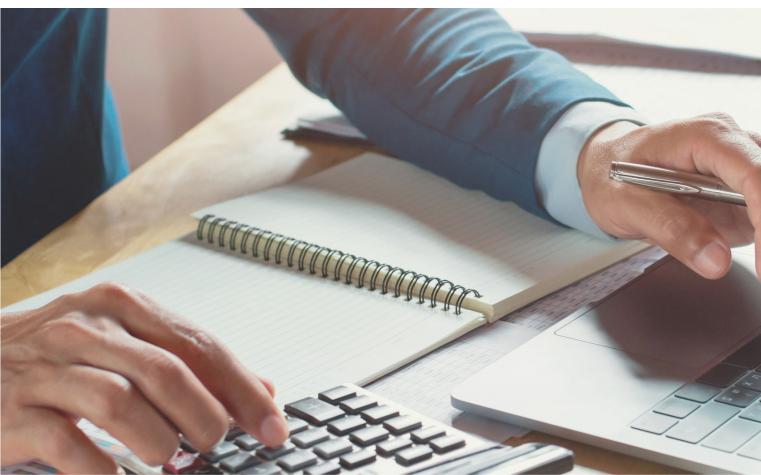
- Finansal tabloların geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlandığı,
- Finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli bir yanlışlık içermediği,
- Şirketin muhasebe politikalarının uygun, yapılan muhasebe tahminlerinin makul olduğu ve
- Asgari on iki aylık bir dönemde işletmenin sürekliliğini tehdit eden bir riskin bulunmadığı

konusunda finansal tablo kullanıcılarına makul güvence verilmektedir.

Bağımsız denetimden geçmiş ve finansal tablo kullanıcılarına doğru, şeffaf, karşılaştırılabilir, anlaşılabilir, ihtiyaca uygun ve güvenilir bilgi sağlayan finansal tablolar, finansal veriler üzerinden işleyen sermaye piyasaları ve dolayısıyla sağlıklı işleyen ticari hayat açısından kritik önem taşımaktadır.

Şirketler tarafından hazırlanan bilgilerin güvenilirliğini artırmak, bağımsız denetim mesleğinin dünya genelinde kabul edilen önemli bir ilkesidir.

Bu yayında; iyi işleyen sermaye piyasaları ve ticari hayatın ekonomi açısından önemi ile sermaye piyasaları ve ticari hayatın etkin ve güvenilir şekilde işlemlerinin sağlanmasında önemli bir faktör olan bağımsız denetimin faydaları ve gerekliliği ele alınmaktadır.

İyi İşleyen Sermaye Piyasaları ve Ticari Hayatın Ekonomi Açısından Önemi

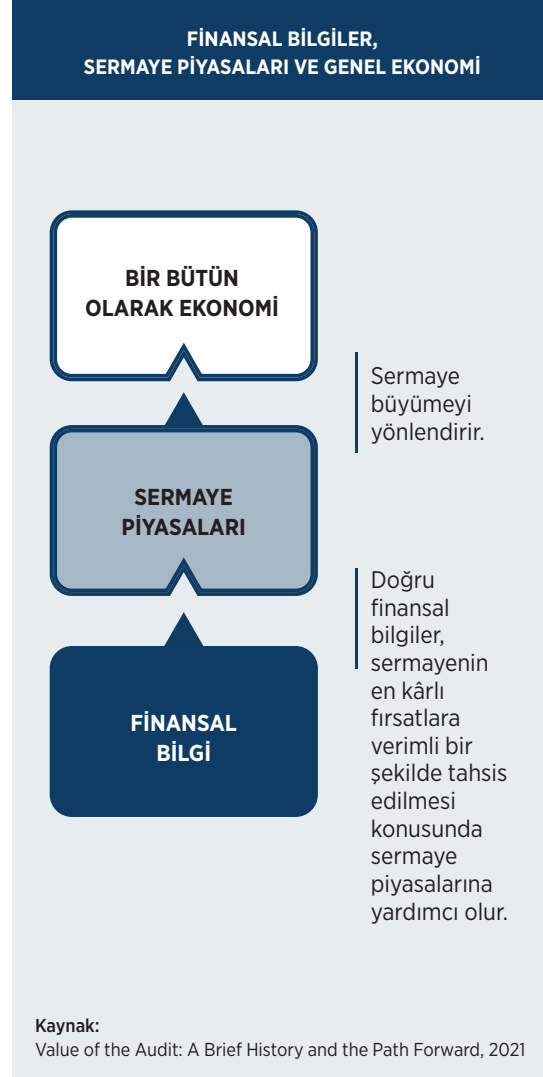
Günümüzde, yatırım sürecini kolaylaştırarak dünyanın dört bir yanından sermayeyi harekete geçiren sermaye piyasaları ülke ekonomileri açısından kritik önem taşımaktadır.

Güvenilir ve iyi işleyen sermaye piyasaları, piyasa katılımcıları için eşit bir oyun alanı oluşturulmasına imkân tanımaktadır.

Güvenilir ve iyi işleyen sermaye piyasaları, sermayenin üretken faaliyetlere tahsis edilmesine yardımcı olarak, piyasa katılımcıları için eşit bir oyun alanı oluşturulmasına imkân tanımaktadır. Sermayenin üretken faaliyetlere tahsis edilmesi ise hem şirketlerin verimli alanlara yatırımlar yaparak faaliyetlerini sürdürmesine hem de ticari hayatın gelişmesine ve sürdürülmesine katkıda bulunarak, ülke ekonomilerinin gelişmesini sağlamaktadır. Başka bir ifadeyle, günümüzde ülkelerin iyi ve güvenilir bir şekilde işleyen sermaye piyasalarına ve ticari hayata sahip olması, genel ekonomik refah ve istikrar için bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Diğer taraftan, yatırım yapacakları şirketlere güvenerek yatırımlarını verimli alanlara yönlendirmek ve ticari faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütmek için mevcut ve potansiyel yatırımcılar ile şirketlerin, finansal ve finansal olmayan konularda şeffaf, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve güvenilir bilgilere ihtiyacı vardır. Benzer şekilde, borç verenler de borçlanmak isteyen şirketler hakkında güvenilir bilgilere ihtiyaç duyar.

Şeffaf, ihtiyaca uygun, karşılaştırılabilir ve güvenilir bilgiler; sadece sermaye piyasası ile ticari faaliyetleri kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda şirketlerin borçlanma ve öz kaynak maliyetlerini düşürerek ihtiyaç duydukları kaynağa zamanında ulaşmalarını ve elde ettikleri kaynaklarla verimli alanlara yatırımlar yaparak ticari faaliyetlerini sürdürmelerini sağlar.

Finansal tablo kullanıcılarının şirketle ilgili kararlarında girdi olarak kullandıkları temel bilgi kaynağı olan finansal tablolar; geçmişten günümüze sadece ekonomik faaliyetleri güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda sermaye piyasalarının ve ticari hayatın işleyişi ve gelişimi açısından da temel bir unsur olmuştur.

Bu nedenle, kullanıcıların karar alırken kullanacakları bilgilerin güvenilir olması durumunda;

- Yatırımcılar ve şirketlerin doğru kararlar alması sonucu kaynaklar verimli alanlara yönlendirilecek,
- Sermaye piyasalarının işleyişi açısından önemli bir etken olan asimetrik bilgi problemi çözülecek,
- Şirketlerin yatırım yapmak için ihtiyaç duydukları ulusal ve uluslararası finans kaynaklarına erişimi kolaylaşacak ve
- Ülke ekonomisinin finansal krizlere karşı mukavemeti artacak ve söz konusu krizleri atlattması daha kolay olacaktır.

Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloların Sermaye Piyasaları ve Ticari Hayat Açısından Önemi

Ülkemizdeki piyasa katılımcıları -başta düzenleyici otoriteler, kamu kurumları, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, şirket yönetimi ve ortakları, kredi kuruluşları, çalışanlar, muhasebeciler ve bağımsız denetçiler- herkesin bir görevinin bulunduğu ve bu görevlerini yerine getirirken çeşitli kontrollerle gözetiminin yapıldığı bir ortamda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Günümüzde finansal tablolar, şirketlerin ulusal ve uluslararası pazarlara erişimini sağlamak ve yatırımcıların yatırım kararlarına katkıda bulunmak suretiyle sermaye piyasalarını, ticari hayatı ve bir bütün olarak ekonomik sistemi şekillendiren temel bir araç hâline gelmiştir. Ancak, finansal tabloların oluşturulmasında kullanılan muhasebe verilerinin karmaşıklığı, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi, rekabetin artması ve şirket ile yatırımcıları arasındaki asimetrik bilgi problemi nedeniyle güvenilir bilgiye olan ihtiyaç gittikçe artmaktadır.

Bağımsız denetim, piyasaya ve bir bütün olarak ekonomiye duyulan güveni artırır.

Bununla birlikte, şirket yönetimleri, söz konusu karar ve faaliyetlere esas teşkil eden finansal tabloların hazırlanmasında önemli bir role ve etkiye sahip olduğu için bu tabloların güvenilirliğinin bağımsız ve alanında

uzman üçüncü bir tarafın yaptığı denetimle artırıldığı hem teorik hem de ampirik çalışmalarla ortaya konan bir gerçektir.¹ Finansal tabloların hata veya hile kaynaklı önemli bir yanlışlık içermediği konusunda makul güvence sağlayan bağımsız denetim, bu bilgilerin güvenilirliğini sağlayarak yatırımcılar ile diğer piyasa katılımcılarının piyasaya ve bir bütün olarak ekonomiye duyduğu güveni artırır.

¹ Bkz: W. Wallace, *The Economic Role of the Audit in Free and Regulated Markets: A Look Back and a Look Forward* (Williamsburg, VA: William & Mary Scholar Works, 1980); and W. A. Wallace, "The Economic Role of the Audit in Free and Regulated Markets: A Look Back and a Look Forward," *Research in Accounting Regulation* 17 (2004): 267-98.

Denetlenen şirketten bağımsız olarak, tarafsızlık ve mesleki yeterlik ve özen ilkesi çerçevesinde yürütülmesi gereken bağımsız denetim, güvenilir bilgi ihtiyacından hareketle, hata veya hile riskini en aza indirecek bir mekanizma olarak ortaya çıkmıştır. Bir şirketin finansal durumunun denetlenmesi talebi başlangıçta yatırımcılar tarafından ortaya atılmış ve yatırımcılar, bağımsız denetim faaliyetlerinin büyümesi ve desteklenmesi amacıyla gereken sermayeyi sunma teklifinde bulunmuştur. Zaman içerisinde ekonomik faaliyetlerin artması ve ticari işlemlerin karmaşıklaşması nedeniyle bağımsız bir üçüncü tarafça yürütülen bağımsız denetime olan ihtiyaç giderek artmış ve bağımsız denetimin gelişiminin hızlanması ve yaygınlaşması kaçınılmaz olmuştur.

Bağımsız denetimin, dünyada ve ülkemizdeki gelişim süreci kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Şekil 1 Bağımsız Denetimin Tarihçesi

Şirket yönetimleri tarafından hazırlanan ve yönetimin yaptığı muhakemeleri yansıtan finansal tablolar bağımsız denetime tabi tutularak denetlenen şirketin kârlılığı, faaliyetlerinin verimliliği ve finansal performansı hakkında hem şirkete hem de şirketle ilgilenen finansal tablo kullanıcılarına ve şirketle iş veya işlemler gerçekleştiren diğer şirketlere, kredi kuruluşlarına, ilgili kurum ve kuruluşlara tarafsız, objektif ve güvenilir bilgiler sağlanmaktadır.

Bununla birlikte, bazı kurum ve kuruluşlar belirli süreçlerin işletilmesi için şirketlerin finansal durumu hakkında detaylı bilgiler ve raporlar istemektedir. Bu tür raporların, verilecek kredilere veya sağlanması planlanan finansman kaynaklarına dayanak olabilmesi için yetkili ve tarafsız organlarca düzenlenip onaylanmaları beklenmektedir. Bu beklentinin karşılanmasında ise bağımsız denetim önemli bir rol oynamaktadır.

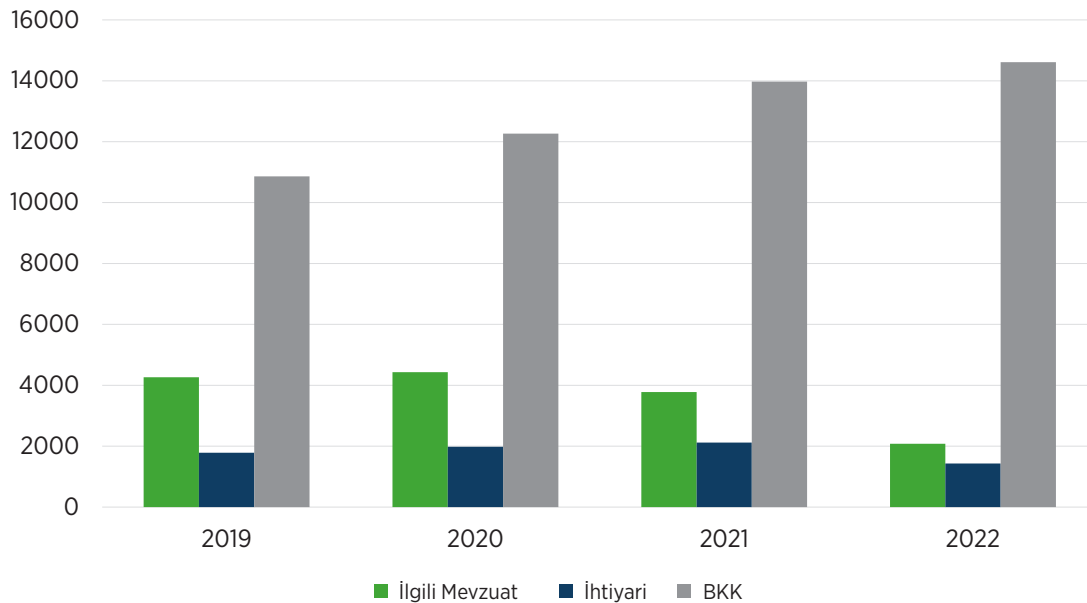
Bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolara; yalnızca halka açık şirketler değil, diğer şirketler de ihtiyaç duymaktadır. Bu-

nun nedeni; bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolarda yer alan bilginin yalnızca yatırımcılara değil, şirket yöneticilerine, analistlere ve kamuoyuna da fayda sağlamasıdır.

Günümüzde bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolar; yalnızca halka açık şirketler için değil, diğer şirketler için de büyük önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, bağımsız denetim kapsamında olmayan şirketlerin de çeşitli amaçlarla ihtiyari olarak bağımsız denetim yaptırdıkları görülmektedir. Ülkemizdeki, 2019-2022 hesap dönemlerinin denetimine ilişkin sözleşmelerin denetim türüne göre dağılımı; ilgili mevzuatında yer alan özel hükümler uyarınca, herhangi bir mevzuata dayandırılmaksızın ihtiyari olarak ve 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) uyarınca yaptırılan denetim şeklinde ayırım yapılarak aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Grafik 1 2019-2022 Dönemlerine İlişkin Sözleşmelerin Denetim Türüne Göre Dağılımı

Kaynak: <https://sbg.kgk.gov.tr/Istatistik/BagimsizDenetimIstatistikleri.aspx>

Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloların Şirketler ve Toplum Açısından Önemi

Bilindiği üzere, bağımsız denetimin temel amacı, finansal tablo kullanıcılarının finansal tablolara duyduğu güven seviyesini artırmaktır. Bu amaca; finansal tabloların tüm önemli yönleriyle geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı konusunda denetçi tarafından verilen görüşle ulaşılmaktadır. Bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloların sağladığı güvence; yalnızca şirketleri değil, finansman faaliyetlerini ve farklı iş süreçlerini de etkilemektedir.

Bağımsız denetim; işletmenin sürekliliğine, istihdam oranlarının artırılmasına, ekonomik istikrarın ve arz güvenliğini sağlanmasına ve böylece piyasa katılımcıları açısından sağlıklı bir ekosistem oluşturmaya katkıda bulunur.

Sermaye piyasasına olan etkilerinden bağımsız olarak bağımsız denetim; şirket yöneticilerinin şirketlerinin durumunu ve performansını sağlıklı veriler üzerinden doğru bir şekilde yorumlamasına olanak sağlayarak yönetimin finansal tablolarla ilgili tahmin ve analiz yapmasında ve geleceğe yönelik sağlıklı kararlar almasında etkili olur. Bağımsız denetim böylece, şirketlerin verimli alanlara yatırım yapmasını sağlayarak gelişmelerine ve faaliyetlerini devam ettirmelerine imkân tanır. Ayrıca, bağımsız denetim sayesinde; şirketin mevzuata aykırı bir işlem veya faaliyetinin bulunup bulunmadığı tespit edilir, şirket içerisinde sağlıklı bir kurumsal yönetim yapısının oluşması sağlanarak iç kontrolün etkinliği artırılır ve yönetimin doğru kararlar alması sağlanarak işletmenin sürekliliğine katkıda bulunulur.

Diğer taraftan, şirket dışındaki kesimler için bağımsız denetimin sağladığı faydalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolar, ücret ve temel işçi haklarının belirlenmesi sürecinde objektif bilgiler sağlayarak, şeffaf ve güvenilir bir süreç yürütülmesine destek olur.
- Kredi kuruluşları, şirketlere kredi verip vermeme konusunda bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloları dikkate alarak karar verir.
- Bir şirketin satılması, satın alınması veya başka bir şirketle birleşmesi hususlarında ilgili tarafların doğru, objektif ve güvenilir bilgi almalarını sağlar.
- Şirkete yatırım yapmak isteyen yatırımcıların haklarının korunmasını sağlayarak hatalı kararlar almamaları konusunda onlara yardımcı olur.

Bağımsız Denetimden Geçmiş Finansal Tabloların Kamu Kurum ve Kuruluşları Açısından Önemi

Bağımsız denetim sadece denetlenen şirket açısından değil, şirketlerin geneli üzerinde olumlu etkiler meydana getireceğinden, bu şirketlerin finansal tablolarında yer alan bilgi ve belgelere dayanarak işlem yapan kamu kurum ve kuruluşlarına da fayda sağlayacaktır.

Bağımsız denetim, bilgilerin üretilmesi ve geleceğe yönelik planlamalar yapılması konusunda kamu kurum ve kuruluşlarına çeşitli faydalar sağlar. Sağlıklı verilere dayanarak yapılan planlamalar; kamu gelirleri ve harcamalarının, devlet teşvik ve kredi politikaları ile ekonomi politikalarının daha etkili ve verimli bir şekilde düzenlenmesini sağlayarak toplumların gelişmesine imkân tanır.

Bağımsız denetim, şirketlerin şeffaflığının ve hesap verebilirliğinin artmasını sağlar.

Bilindiği üzere, finansal tablolar şirket yönetimleri tarafından hazırlanmaktadır. Bağımsız bir üçüncü tarafın şirket tarafından hazırlanan finansal tabloları inceleyip sonucunu bir bağımsız denetim raporunda bildirmesi, şirket tarafından uygulanan politikaların ve yapılan işlemlerin şeffaflığının artmasını sağlayacaktır. Şeffaf politikalar ve yürütülen bağımsız denetimler aracılığıyla şirket ortak ve yöneticilerinin vergi konusunda usulsüzlük yapma eğilimleri azalacak ve böylece, kamunun vergi gelirlerinin korunması sağlanacaktır.

Diğer taraftan, kaliteli bir şekilde yapılan bağımsız denetim, vergi denetim elemanlarının çalışmalarına da destek olabilir. Bağımsız denetim sayesinde vergi incelemesine konu olan finansal tabloların daha gerçekçi ve güvenilir olması sağlanmış olur. Güvenilir finansal tablolar ise vergi denetim elemanlarının diğer kayıt dışı işlemler üzerinde daha fazla durmasına olanak sağlayabilir.

Ayrıca, kamu iktisadi teşebbüsleri, belediyeler, dernek ve vakıflar ile bunlara ait iktisadi teşekküllerin bağımsız denetime tabi tutulması, faaliyetlerini daha verimli şekilde sürdürmelerine ve söz konusu kurum ve kuruluşların şeffaflığının artırılmasına yardımcı olacaktır.

Sonuç

Sermaye piyasaları ve ticari faaliyetler, ekonomik ve toplumsal refahımızın ilerlemesi ve sürdürülmesi için büyük önem taşımaktadır. Sermaye piyasaları, yatırımcılar ve çok sayıda şirket arasında bağlantı kurarak, şirketlere ihtiyaçları olan sermayeye ulaşmaları konusunda, yatırımcılara ise kaynaklarını yönlendirecek yatırım fırsatları bulmaları konusunda yardımcı olur. Yatırımcıların yatırım kararlarında esas aldıkları bilgilerin güvenilir olması ise doğru yatırım kararlarının alınması ve kaynakların etkin şekilde tahsis edilmesi açısından elzemdir. Kamuyu aydınlatma ihtiyacının bir parçası olarak ortaya çıkan bağımsız denetim, sermaye piyasaları ve ticari hayatta yaşanan gelişmelere paralel bir gelişim süreci gös-

termiştir. Bugün gelinen noktada bağımsız denetim, sermaye piyasalarının ve ticari hayatın gelişmesi ve sağlıklı bir şekilde işlemesi için vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir.

Bağımsız denetim kapsamında yürütülen çalışmalar, denetlenen şirketin malvarlığı durumu ile finansal durumunun dürüst resim ilkesine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığı hakkında bir güvence vermek amacıyla yapılır. Bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolar; başta yatırımcılar, şirket yönetici ve çalışanları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, düzenleyici otoriteler ve kredi kuruluşları olmak üzere pek çok piyasa katılımcısının alacağı kararlara dayanak oluşturmaktadır.

Bu kapsamda, bağımsız denetimin sağladığı faydalar şu şekilde özetlenebilir:

- Bağımsız denetim raporları, şirketlerin finansal durumunu tarafsız ve nesnel bir biçimde ortaya koyar.
- Bağımsız denetim sonucunda verilen görüş, finansal tabloların gerçeğe ve ihtiyaca uygun, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir olduğu konusunda makul bir güvence sağlayarak finansal tablo kullanıcılarının doğru ve sağlıklı karar almalarına imkân tanır.
- Şirket yöneticilerinin, şirketteki muhtemel yanlışlıklar, usulsüzlükler, eksiklikler ve mevzuata uyumsuzluklar hakkında zamanında bilgi sahibi olarak çeşitli önlemler almalarını sağlayarak, şirket faaliyetlerinin devam ettirilmesi ve sağlıklı bir kurumsal yönetim yapısının oluşturulması konusunda şirkete katkıda bulunur.
- Bağımsız denetimden geçmiş bir şirkette tüm ortakların, özellikle de yönetimde yer almayan ortakların hakları daha etkin bir şekilde korunur.
- Usulsüzlüklerin en aza indirgenerek vergi gelirlerinin artırılması, kayıt dışı işlemlerin azaltılması, sağlıklı planlamalar yapılması ve doğru kaynak tahsisi kararlarının verilmesi konularında devlete katkıda bulunur.
- Ücret ve temel işçi haklarının belirlenmesi gibi süreçlerin güvenilir şekilde yürütülmesine, kredi kuruluşlarının kredi tahsisi konusunda doğru kararlar vermesine ve şirketlerle iş ilişkisi içinde olan tarafların güvenilir bilgilere ulaşmasına katkıda bulunur.